

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÝ ČIN PODVOD

Autor práce: Jakub Kymr, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnosti
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval svému vedoucímu práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph. D. za cenné rady a připomínky, které mi během zpracovávání bakalářské práce vždy ochotně poskytl. Velké poděkování patří rovněž mé rodině, přátelům a všem, kteří mě během mého studia podporovali.

ABSTRAKT

KYMR, J. *Trestný čin podvod: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 55 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph. D.

Klíčová slova: trestné činy, podvod, objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka, trestní zákon, trestní zákoník

Předkládaná bakalářská práce se zabývá trestným činem podvodu dle § 209 TZ. Je rozdělena do několika částí. První část bakalářské práce je věnována charakteristice trestných činů proti majetku, tedy charakteristice V. hlavy trestního zákoníku. Dále je uveden stručný historický vývoj trestného činu podvodu. Meritum práce tvoří vymezení trestného činu podvodu z hlediska trestněprávního, za tímto účelem byla provedena podrobná analýza skutkové podstaty tohoto trestného činu a výklad základních pojmů. Následující část práce je věnována podvodnému jednání v přestupkové rovině. V závěrečné části práce je porovnána česká trestně právní úprava trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou Nizozemska. V návaznosti na to jsou v závěru práce prezentovány některé autorovi úvahy de lege ferenda.

ABSTRACT

KYMR, J. *Crime of fraud: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2019. 55 p. Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph. D.

Klíčová slova: crimes, fraud, object, objectivity, subject, subjectivity criminal law, the criminal code

This bachelor thesis deals with the crime of fraud according to § 209 CC. It is divided into several parts. The first part of the thesis is devoted to the characteristics of crimes against property, that is, the characteristics of the V. Title of the Criminal Code. Further there is a brief historical development of the crime of fraud. The meritum of work constitutes a delimitation of the crime of fraud in terms of criminal law, for this purpose a detailed analysis of the facts of this crime was made and the basic concepts were interpreted. The following part is devoted to fraud on the offense. The final part of the thesis compares the Czech criminal law of the crime of fraud with the corresponding legislation of the Netherlands. Following at the end of the thesis some of the authors *de lege ferenda* are presented..

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíle a metodika bakalářské práce.....	9
2 Charakteristika trestných činů proti majetku	10
3 Historie trestného činu podvodu	15
4 Analýza trestného činu podvodu dle § 209 TZ a výklad vybraných zákonných znaků	21
4.1 Vztah podvodu k dalším ustanovením TZ	30
5 Podvod jako přestupek	33
6 Zvláštní případy podvodu (pojistný, úvěrový, dotační)	35
6.1 Pojistný podvod dle § 210 TZ	35
6.2 Úvěrový podvod dle § 211 TZ	37
6.3 Dotační podvod dle § 212 TZ.....	40
7 Komparace trestněprávní úpravy trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou ve vybrané zemi EU	43
Závěr	49
Seznam použité literatury.....	51
Monografie, publikace, sborníky	51
Právní předpisy	51
Soudní rozhodnutí.....	52
Elektronické prameny	52
Seznam zkratk.....	54
Seznam tabulek.....	55

Úvod

Právo vlastnit majetek představuje jedno ze základních lidských práv, které je deklarováno v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod¹. Vlastnické právo fyzických, právnických osob, státu, obcí nebo vyšších územních celků má přitom stejnou ochranu i zákonný obsah. Bez tohoto práva by v podstatě nebylo možné definovat, kvalifikovat a následně pochopitelně rovněž stíhat majetkové trestné činy tak, jak je známe z trestního zákona.

K nejpřísnějšímu prostředku ochrany společnosti patří trestní právo, které představuje prostředek poslední instance „ultima ratio“, proto je třeba mít na paměti, že trestní právo nastupuje až tam, kde byly ostatní právní prostředky neúčinné. Vzhledem k tomu, že trestní právo patří do odvětví veřejného práva, náleží mezi jeho hlavní úkoly ochrana zájmů společnosti, ochrana oprávněných zájmů fyzických a právnických osob a ústavního zřízení České republiky.

Právní úprava trestného činu podvodu a dále pak rovněž zvláštních druhů podvodů, a to konkrétně pojistného, úvěrového a dotačního, jsou počínaje rokem 2010 zakotveny v § 209 až 212 trestního zákoníku. Z hlediska systematiky zvláštní části trestního zákoníku jsou dané trestné činy součástí hlavy páté, která se věnuje úpravě trestných činů proti majetku.

Rozdílnost skutkových podstat zmíněných trestných činů spočívá v tom, zda dojde v důsledku trestného činu k porušení majetkových práv poškozeného v podobě škody na majetku a majetkovému obohacení dle § 209 TZ nebo zda následkem je již samotné uvedení klamavých údajů nebo zamlčení podstatných údajů ve spojitosti se sjednáním pojištění, úvěru nebo dotace (zvláštní typy pojistného, úvěrového a dotačního podvodu dle § 210 až 212 TZ), případně jejich získáním na jiný než stanovený účel. Způsobení škody u zvláštních případů podvodu představuje okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.

Bakalářská práce je rozdělena do sedmi kapitol, z čehož první tři kapitoly jsou teoretického charakteru a zbývajících čtyři kapitoly se zaměřují na praktické provedení zvoleného tématu.

¹ LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD [online]. [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Nejprve jsou uvedeny stanovené cíle a metodika práce. Ve druhé kapitole je provedena obecná charakteristika trestných činů proti majetku. Zde je krátce představena podstata trestného činu a dále pak majetkové trestné činy dle páté hlavy zvláštní části trestního zákoníku. Následně je v krátkosti nastíněna historie trestného činu podvodu.

Ve čtvrté kapitole je provedena analýza skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ a výklad základních pojmů.

Následující pátá kapitola je věnována jednání, které nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu podvodu dle § 209 TZ, nicméně je pro společnost do určité míry škodlivé a je právně posouzeno jako přestupek dle zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Šestá kapitola je věnována zvláštním případům podvodu, mezi které patří podvod pojistný, úvěrový a dotační.

Samostatná sedmá kapitola práce je věnována komparaci trestněprávní úpravy trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou ve zvolené zemi EU a tou je Nizozemsko

V závěru práce prezentuje její autor některé své úvahy de lege ferenda, ve vztahu ke stávající právní úpravě trestného činu podvodu.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se věnuje trestným činům proti majetku, s konkrétním zaměřením na trestný čin podvodu dle § 209 TZ. V práci je provedena analýza skutkové podstaty trestného činu podvodu a výklad vybraných zákonných znaků. Hlavním cílem je výstup v podobě jednoznačného stanovení podmínek trestní odpovědnosti za tento trestný čin. To vše za využití odborné literatury a aktuální související judikatury.

Dále se práce věnuje zvláštním případům podvodu, jako jsou pojistný, úvěrový a dotační podvod. Předmětem této části práce je vymezení základních znaků těchto trestných činů a uvedení vzájemných odlišností.

V další části práce je porovnávána česká trestněprávní úprava trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou ve vybrané zemi EU – Nizozemsku. Uvedení jednotlivých odlišností právních úprav je vedlejším cílem této bakalářské práce

V závěru práce jsou nastíněny některé autorovy úvahy de lege ferenda.

Při zpracování této práce a pro dosažení stanovených cílů byly uplatněny následující metody zkoumání:

- studium právnické a jiné odborné literatury, právních předpisů a internetových zdrojů,
- deskriptivní metoda,
- teoretická analýza,
- metoda syntéza,
- komparační metoda.

2 Charakteristika trestných činů proti majetku

Vzhledem k tomu, že některé ústavní² a mezinárodní normy³ uvádějí právo vlastnit majetek v základních lidských právech. Vlastnická práva disponují stejnou zákonnou ochranou, tedy trestně právní ochranou u všech subjektů, které disponují vlastnickým právem. Jedná o fyzické i právnické osoby, a to jak občany České republiky, tak i cizince, obce, vyšší územní celky a stát. Lze tedy uvést, že není poskytována vyšší ochrana státního majetku oproti soukromému majetku, jak tomu bylo před rokem 1989 v případě trestního zákona z roku 1950 a později v původním znění trestního zákona č. 140/1961 Sb., kde se tato zvýšená ochrana projevovala především ve vyšších trestních sankcích a širších skutkových podstatách. Uvedená nerovnost v této ochraně byla odstraněna až prostřednictvím novely trestního zákona

Majetkové trestné činy jsou uvedeny v páté hlavě zvláštní části trestního zákoníku, v § 205 až § 232 TZ. Tyto trestné činy směřují jednak proti držení věci (např. krádež, zpronevěra) a dále proti majetku jako celku (např. podvod). Spadají sem však rovněž trestné činy, jako jsou porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku nebo opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat.

Majetkové zájmy osob však mohou být ohroženy rovněž některými dalšími trestnými činy, které jsou k nalezení na jiném místě trestního zákoníku. Může se jednat o trestný čin loupeže (trestné činy proti svobodě), výtržnictví (trestné činy proti rušení veřejného pořádku), opomenout nelze ani trestné činy hospodářské.

Trestné činy proti majetku patří stejně jako u nás, tak i v zahraničí k jedněm z nejčastěji páchaných trestných činů. V České Republice je za majetkové trestné činy každoročně odsouzeno více než polovina všech pachatelů. Mezi nejčastěji páchané trestné činy patří jednoznačně krádež, zpronevěra a podvod.⁴

Kuchta uvádí podvod a zpronevěru jako nejčastější formu majetkové trestné činnosti. Tímto se Česká republika nijak neliší od jiných vyspělých zemí, kde tyto činy představují obdobně převážnou část celkové kriminality. Statistické přehledy

² čl. 11 odst. 1 ústavního zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

³ Všeobecná deklarace lidských práv, vyhlášená Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948 v New Yorku a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, sjednaná v Paříži dne 20. března 1952

⁴ Statistické přehledy kriminality za rok 2019 – Policie České republiky [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

kriminality u nás trvale vykazují zhruba 70% podíl majetkové kriminality na celkové kriminalitě a z toho opět 70 % tvoří trestný čin krádeže.⁵

Z hlediska jednání a následku rozlišujeme majetkové trestné činy do čtyř skupin, a to na obohacovací, kde se objevuje snaha získat majetkový prospěch. Patří sem trestné činy krádež dle § 205 TZ, zpronevěra dle § 206 TZ a podvod dle § 209 TZ, což jsou tři nejvíce páchané majetkové trestné činy. Dále sem patří trestné činy pojistný podvod dle § 210 TZ, úvěrový podvod dle § 211 TZ, dotační podvod dle § 212 TZ, provozování nepoctivých her a sázek dle § 213 TZ, lichva dle § 218 TZ a zatajení věci dle § 219 TZ.⁶

Dále pak jednání a následek poškozovací. Typicky jedná o poškozování cizí věci dle § 228 TZ a související trestné činy. Jedná se tedy o poškození cizího majetku a to jak tím, že jej zničí tak i tím, že na tomto způsobí škodu tím, že jej neoprávněně užívá. Jak je uvedeno základním trestným činem této skupiny je poškozování cizí věci dle § 228 TZ. Zvláštními typy jsou zde pak porušování povinností při správě cizího majetku dle § 220 a § 221 TZ, poškozování věřitele dle § 222 TZ, zvýhodnění věřitele dle § 223 TZ, způsobení úpadku dle § 224 TZ a rovněž zneužívání vlastnictví dle § 229 TZ.⁷

Do další skupiny pak patří furtum usus – trestný čin neoprávněného užívání cizí věci dle § 207 TZ a trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru dle § 208 TZ.⁸

Poslední skupina pak zahrnuje kořistění z trestné činnosti jiné osoby. Jedná se o trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 TZ. Toto jednání spočívá v legalizaci neoprávněně nabytého majetku trestnou činností anebo v ukrývání věci či obdobné pomoci po spáchání majetkového trestného činu jinou osobou.⁹

V rámci páté hlavy trestního zákoníku je chráněno jak vlastnictví věci, tak i nerušené držení či užívání věci. Rozsah zájmů chráněných trestním zákonem je v jednotlivých paragrafových ustanoveních odlišný, avšak stále je zde chráněn majetek. Například u trestného činu krádež dle § 205 TZ, neoprávněné užívání cizí věci

⁵ KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 133

⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: zvláštní část: s aplikačními příklady*. Praha: Linde, 2010. s. 120

⁷ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: zvláštní část: s aplikačními příklady*. Praha: Linde, 2010. s. 120

⁸ KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 134.

⁹ KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 134.

dle § 207 TZ nebo poškození cizí věci dle § 228 TZ jsou chráněny pouze věci. Oproti tomu je u trestného činu podvod dle § 209 TZ chráněn majetek jako celek a u trestného činu zpronevěra dle § 206 TZ nebo zatajení věci dle § 219 TZ jsou mimo věci chráněny i jiné majetkové hodnoty, kterou je rozuměna jiná penězi ocenitelná hodnota, která není věcí.¹⁰

Dále je vhodné uvést, že subjektem majetkových trestných činů může být kdokoliv. Nicméně v případě některých trestných činů vůči majetku je nutný naopak speciální subjekt. Typickým příkladem je trestný čin pletich v insolvenčním řízení, kdy dle § 226 TZ může být pachatelem nebo spolupachatelem pouze věřitel, insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů v insolvenčním řízení. Jiné osoby tedy v takovém případě mohou být pouze účastníky.

K uplatnění takzvaného institutu jednání za jiného dochází u majetkových trestných činů, kde zákonodárce stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, postavení či způsobilosti, současně postačuje, že požadovanou zvláštní vlastnost, postavení, resp. lze nalézt u právnické osoby, jejímž jménem daný pachatel jedná¹¹. Například u trestného činu zvýhodnění věřitele dle § 223 TZ může být pachatelem pouze dlužník v úpadku, tedy speciální subjekt. Není tedy pochopitelně možné trestně stíhat právnickou osobu, která je v úpadku a může být takto dlužníkem, ale pouze a jen fyzické osoby, které za danou osobu jednaly jejím jménem, a na základě jejich jednání došlo k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu. Nehraje přitom roli, na základě jakého důvodu tyto fyzické osoby jménem právnické jednaly, tedy zda tomu tak bylo na základě jejich postavení nebo funkce v dané právnické osobě, nebo zda takto konaly na základě plné moci.

Majetkové trestné činy lze spáchat úmyslem nebo nedbalostí. Úmysl a nedbalost jsou povinnými znaky subjektivní stránky trestných činů proti majetku, kdy však je možné pouze jedna, z uvedených složek zavinění. Obě složky zavinění se musí vztahovat na všechny znaky objektivní stránky jako např. že jde o cizí věc. Majetkové trestné činy mohou obsahovat v subjektivní stránce nedbalost vědomou i nevědomou. Mezi trestné činy, které vyžadují nedbalost vědomou, lze zařadit porušování povinností při správě cizího majetku dle § 221 TZ. Trestný čin, který vyžaduje nedbalost vědomou i nevědomou je v současné době legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel, Trestní zákoník: komentář, s. 1973

¹¹ § 114 odst. 2 TZ

dle § 217 TZ. U majetkových trestných činů je vyloučena protiprávnost při svolení poškozeného. Toto platí i v případě, že se pachatel omylem domnívá, že má svolení poškozeného. Při dodatečném povolení poškozeného, který je k takovému svolení oprávněn není trestní odpovědnost vyloučena, ale je snížena společenská nebezpečnost.

Pro trestní odpovědnost u trestných činů proti majetku je zásadní určení, v čem spočívá škoda a zejména také určení její výše. Právě vznik majetkové škody a s ní spojené určení výše škody odlišuje majetkové trestné činy od jiných trestných činů. V trestním právu se u majetkových trestných činů chápe škoda jako újma, která nastala na majetku poškozeného, je vyjádřitelná penězi a je tedy i jimi napravitelná, pokud neproběhla naturální restituce.

Za škodu je třeba považovat nejenom skutečné zmenšení majetku poškozeného, ale též ušlý zisk, pokud tedy z konkrétního ustanovení trestního zákona nevyplývá jinak. Např. v případě poškození cizí věci jde o skutečnou způsobenou škodu, spočívající ve zmenšení hodnoty poškozené věci, nikoliv rovněž o ušlý zisk. U trestného činu podvodu je součástí škody i ušlý majetkový prospěch, který spočívá v tom, že nedošlo ke zvětšení majetku poškozeného, které by bylo za jiných okolností očekáváno vzhledem k pravidelnému běhu věci. Před novelizací zákona prostřednictvím zákona č.265/2001 Sb. byly jednotlivé stupně výše škod vymezeny s návazností na nejnižší měsíční mzdy dle nařízení vlády č. 464/1991. Sb., kterým byla stanovena pro účely trestního zákona nejnižší mzda 2000 Kč. Toto vládní nařízení však nedokázalo pružně reagovat na změněnou situaci na trhu, na inflaci, změněnou kupní sílu české koruny atd. Dále bylo také namítáno, že vládě tak byla svěřena velice důležitá pravomoc, která je v rozporu s čl. 39 LPS, na jehož základě může stanovit jen zákon, které jednání je trestným činem. Parlament ČR přijal tedy řešení, na základě kterého budou stanoveny hranice výše jednotlivých škod zákonem. Došlo tak k zpřesnění pevné částky a ke stanovení rozpětí, jež je významné pro ustálení trestní odpovědnosti.¹²

¹² Kuchta, J. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 139.

Vyjádření výše škody způsobené trestným činem je ustanoveno v § 138 odst. 1 TZ¹³:

- škoda nikoli nepatrná – minimálně 5 000 Kč,
- škoda nikoli malá – minimálně 25 000 Kč,
- větší škoda – minimálně 50 000 Kč,
- značná škoda – minimálně 500 000 Kč,
- škoda velkého rozsahu – minimálně 5 000 000 Kč.

Při stanovení výše škody je přitom vycházeno z ceny, za kterou je věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě, kdy se stal čin, obvykle prodává. Za cenu v místě činu je obvykle považována cena v obci, nebo její části, kde k trestnému činu došlo, a která je stanovena pro maloobchodní prodej. Např. tedy v prodejně, kde došlo k majetkovému trestnému činu, pokud se tedy jedná o cenu, za niž se zboží v místě a čase trestného činu prodává. Obvykle jsou také součástí ceny náklady pořízení, zisk, příslušná daň, clo apod. Nejedná se tedy o velkoobchodní cenu. V případě útoku na cizí měnu vycházíme z kurzu, za který se příslušná měna v době spáchání trestného činu oprávněným subjektem obvykle prodávala. Nikoliv tedy z ceny, za kterou oprávněný subjekt nakupoval.¹⁴

¹³ § 138 odst. 1 TZ

¹⁴ Kuchta, J. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 140.

3 Historie trestného činu podvodu

Před vznikem Československé republiky v roce 1918 se na našem území uplatňoval zákon č. 117/1852 ř. z. Rakouský zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích. Trestný čin podvod je definován v § 197 výše uvedeného zákona. Znění skutkové podstaty trestného činu podvodu z roku 1852 bylo následující:

„Kdo lstivým předstíráním nebo jednáním jiného uvede v omyl, jímž někdo, budiž to stát, obec nebo jiná osoba na svém majetku nebo na jiných právech má škodu trpěti; anebo, kdo v tom obmyslu a způsobem právě dotčeným užije omylu nebo nevědomosti jiného, dopustí se podvodu; nechť se k tomu dal svěsti ziskností, náruživostí, obmyslem, aby tím někomu zjednal proti zákonu výhody nějaké, nebo jakýmkoliv obmyslem vedlejší.“¹⁵

V nezměněné podobě byl trestný čin podvodu převzat do právního řádu československé republiky zákonem č. 11/1918 Sbírky. Trestný čin podvodu byl upraven v I. Díl s názvem O zločinech, v hlavě 23 nazvané *O podvodu, podvodném úpadku a poškození cizích věřitelů* v § 197 - § 205. V této době postačila převzatá definice podvodu, jelikož nebylo nutné vyčlenit specifické případy podvodu jak je tomu v současnosti. Uvedená právní úprava byla účinná do 31. 7. 1950.

Dne 1. 8. 1950 nabyl účinnost zákon č. 86/1950, trestní zákon, který nahradil zákon č. 11/1918. V tomto trestním zákoně byl trestný čin podvodu uveden v hlavě osmé s názvem *Trestné činy majetkové* v § 249. Znění skutkové podstaty trestného činu podvodu z roku 1950 bylo následující:

- „(1) Kdo jiného úmyslně poškodí na majetku nebo na právech tím, že*
- a) jeho nebo někoho jiného uvede v omyl, nebo*
 - b) využije omylu jeho nebo někoho jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*
- (2) Odnětím svobody na jeden rok až deset let bude pachatel potrestán,*
- a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 výdělečně, nebo*
 - b) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost“.¹⁶*

¹⁵ § 197 zák. č. 117/1852, Sb.

¹⁶ § 249 zák. č. 86/1950, Sb.

Ani v této úpravě nebylo nutné specifikovat zvláštní případy podvodu a to s ohledem na tehdejší sociální a hospodářské poměry.

Zákon č. 86/1950 Sb., byl nahrazen zákonem č. 140/1961 trestní zákon, jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 1962. V této právní úpravě byl trestný čin podvodu uveden, ve zvláštní části trestního zákona v hlavě desáté, trestné činy proti majetku, v § 250 a jeho skutková podstata byla následující:

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nikoli malou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.¹⁷

Další drobná změna skutkové podstaty trestného činu podvodu nastala z důvodu změn po listopadu 1989 a to účinností zákona č. 175/1990 Sb. Prostřednictvím novely trestního zákoníku č. 175/1990 Sb. bylo provedeno mnoho změn, nicméně z hlediska problematiky trestného činu podvodu lze konstatovat, že prozatím k významnějším změnám nedochází. Základní skutková podstata trestného činu podvodu, která je uvedena v § 250 odst. 1 trestního zákona se nemění, stejně tak nejsou zavedeny ani specifické případy trestného činu podvodu. Změna nastala pouze ve třetím odstavci pod písmenem a), kde se vypouští možnost spáchat trestný čin podvodu výdělečně a je nahrazena možností spáchat trestný čin podvodu prostřednictvím organizované skupiny. Tato právní úprava u skutkové podstaty trestného činu podvodu také uvádí, že podvod lze spáchat i zamlčením podstatných skutečností, pokud dojde ke způsobení

¹⁷ § 250 zák. č. 140/1961

škody na cizím majetku. Znění tehdy aktuální skutkové podstaty trestného činu podvodu bylo následující:

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.¹⁸

Můžeme tak uvést, že trestný čin podvodu byl vymezen tak, že se podvodu mohl dopustit jedinec, který sebe nebo jiného obohatil ku škodě cizího majetku tím, že někoho uvedl v omyl či využil něčího omylu.

K naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podvodu bylo vyžadováno prokázat pachateli, že již v době, kdy si například zapůjčil finanční prostředky, měl v úmyslu tyto peníze nevrátit vůbec, resp. je nevrátit v dohodnutém termínu, nebo minimálně s vědomím, že tyto prostředky nebude moci v dané době vrátit a že takto uvede zapůjčitele v omyl, aby se sám obohatil.

Po roce 1990 dochází v tuzemském prostředí k transformaci hospodářství, bankovního sektoru a dále pak rovněž k markantnímu rozvoji podnikání, kdy v souvislosti s velkou potřebou peněz, nedostatečnou praxí a rovněž pomalým zaváděním nezbytné legislativy dochází rovněž k nárůstu trestných činů podvodů, které jsou páčány ve spojitosti s poskytováním úvěrů a pojišťovnictvím. Odezvou na tyto změny byly postupné proměny právní úpravy trestného činu podvodu, kdy k té nejzásadnější došlo na základě novely trestního zákona v roce 1997.

¹⁸ § 250 zák. č. 175/1990

Zákon č. 253/1997 Sb. s účinností od 01.01.1998 byl orientován zejména na problematiku hospodářských a majetkových deliktů, kdy okruh trestných činů zahrnutých v druhé a deváté zvláštní části trestního zákoníku již přestal zcela odpovídat úrovni hospodářských vztahů a zejména pak potřebám jejich ochrany. Změny, které uvedená novela přinesla, zpřesnily a rovněž doplnily stávající skutkové podstaty trestných činů.

Za dané situace neplnilo trestní právo vymezené na základě zák. č. 175/1990 Sb. v dostatečné míře svou regulativní funkci vzhledem k chování ekonomických subjektů. Bylo tedy nutné upravit oblast hospodářských a majetkových deliktů i v samotném trestním zákoně. Na základě zmíněné novely byla u trestného činu podvodu doplněna základní skutková podstata trestného činu podvodu o další způsob provedení, které spočívá v uvedení v omyl, tím že pachatel zamlčí podstatné skutečnosti. Kromě toho došlo k doplnění trestního zákona, o dva nové trestné činy, které byly vůči trestnému činu podvodu ve vztahu speciality, a to pojistný podvod dle § 250a TZ a trestný čin úvěrový podvod dle § 250b TZ: Znění skutkových podstat zvláštních druhů podvodu bylo následující:

"§250a Pojistný podvod

(1) Kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.¹⁹

§ 250b Úvěrový podvod

(1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu nikoliv malou.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu."²⁰

Poslední změna trestního zákona nastala v lednu roku 2010, v souvislosti s novou podobou, kdy trestního práva hmotného, vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Současný trestní zákoník se od předchozí právní normy zcela odlišuje. Zejména ve svém uspořádání zvláštní části, kde jsou jednotlivé hlavy řazeny podle míry společenského vnímání a důležitosti chráněných zájmů. Současné uspořádání reaguje na vývoj a potřeby společnosti. Trestný čin podvodu a jeho zvláštní druhy se nacházejí v páté hlavě, trestné činy proti majetku. V § 209 TZ je popsána skutková podstata trestného činu podvodu, přičemž v § 210 TZ je obsažen pojistný podvod, a v § 211 TZ úvěrový podvod. Trestní zákoník zavedl skutkovou podstatu trestného činu dotačního podvodu, která je uvedena v § 212 TZ.

¹⁹ § 250a zák. č. 253/1997 Sb

²⁰ § 250b zák. č. 253/1997 Sb

Tato práce se domnívá, že současná poslední změna trestního zákoníku a úprava trestného činu podvodu a jeho zvláštních druhů plně vychází z aktuální situace ve společnosti.

Novou právní úpravou byly u mnohých trestných činů přijaty vyšší trestní sazby. Nicméně v oblasti páčání trestného činu podvodu a jeho zvláštních druhů se trestní sazby za jednání naplňující skutkovou podstatu těchto trestných činů snížily a to z dvanácti let odnětí svobody na deset let.

Na druhou stranu právní úprava reagovala na opakující se páčání drobných podvodů zejména ze strany osob, které se již v minulosti podvodných jednání dopustily. Proto byl zpřísněn trestní postih za opakované páčání určitého druhu podvodu, čili recidiva. Tato úprava v předchozím trestním zákoně obsažena nebyla.

4 Analýza trestného činu podvodu dle § 209 TZ a výklad vybraných zákonných znaků

Trestný čin podvodu je uveden v § 209 TZ. Pro trestný čin podvodu je důležitá skutečnost, že musí existovat příčinná souvislost mezi omylem (resp. neznalostí důležitých skutečností) v případě podváděné osoby, danou majetkovou dispozicí, která je provedena oklamanou osobou (provést ji může kdokoli, tedy i dítě), a na tomto základě vzniklou škodou v případě poškozeného a obohacením pachatele (resp. jiné osoby). V tomto ohledu postačuje, pokud omyl bude představovat jeden z důvodů dané majetkové dispozice, nemusí tedy představovat důvod jediný.²¹

Podvod představuje trestný čin, při kterém dochází ke způsobení škody nikoli nepatrné, tedy škody ve výši minimálně 5 000 Kč. Škoda musí vzniknout na cizím majetku a představuje takovou majetkovou újmu, která je spojena nejen se zmenšením majetku, ale dále rovněž s ušlým ziskem, tedy i s tím, o co by normálně byl majetek zvětšen.²²

Trestný čin podvodu je v porovnání se zvláštními druhy podvodů dle § 210 až 212 TZ častěji páchaným trestným činem²³. Uvedené se odvíjí od toho, že § 209 TZ je formulován velice obecně a zabírá velkou oblast podvodného jednání, které lze postihnout tímto ustanovením.

K odst. 1:

(1) Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

V uvedeném odstavci § 209 TZ je uvedena základní skutková podstata trestného činu podvodu. Mezi obligatorní znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu náleží v první řadě objekt. **Objektem trestného činu** podvodu dle § 209 TZ, tedy tím, jaké společenské vztahy, zájmy či hodnoty jsou prostřednictvím tohoto ustanovení chráněny, je cizí majetek. Majetkem jsou nejen věci ale i pohledávky a jiná majetková práva.

²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 669

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 670

²³ Statistické přehledy kriminality za rok 2019 – Policie České republiky [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

Ochrana majetkových práv se poskytuje bez ohledu na druh a formu vlastnictví. Cizí majetek je takový majetek, který nepatří pachateli, resp. nepatří pouze jemu.²⁴

Objektivní stránka trestného činu podvodu představuje skutečnost, že pachatel uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, přičemž poškozená osoba následně v důsledku omylu provede majetkovou dispozici, aniž by zprvu tušila, že to je pro ni nevýhodné. Touto dispozicí vznikne na majetku poškozeného škoda nikoli nepatrná a zároveň dochází k obohacení pachatele. Při omylu jde o rozpor mezi představou poškozeného a skutečným stavem, a to i v případě, že někdo o důležité skutečnosti nemá jakoukoliv představu.

K uvedení v **omyl** dochází lstivým jednáním pachatele a to např. sdělením nepravdivé informace o skutečnosti, předstíráním okolností že je vše v pořádku a není zde rozpor se skutečným stavem. Za omyl lze pokládat situaci, kdy podváděná osoba nemá o stěžejní okolnosti žádnou představu.²⁵ Jednání, jehož podstatou je uvedení v omyl, využití omylu nebo zamlčení podstatných skutečností, může přitom směřovat nejen vůči poškozenému, ale rovněž vůči jiné osobě.²⁶

Za uvedení v omyl lze označit takové jednání pachatele, který předstírá jisté okolnosti, které však neodpovídají skutečnému stavu věci. K tomuto uvedení jiného v omyl může přitom dojít na základě pachatelova konání či opomenutí, jak uvádí Draštík.²⁷ Příkladem uvedení jiného v omyl může spočívat v podvodném přetáčení tachometrů u motorových vozidel. Nejvyšší soud v rámci svého usnesení²⁸ konstatoval, že znaky trestného činu podvodu dle § 209 TZ byly naplněny, tím že pachatel prodává motorové vozidlo, u něhož provedl úpravu stavu ukazatele počtu najetých kilometrů²⁹ takovým způsobem, aby bylo vykazováno méně najetých kilometrů, což vedlo k růstu kupní ceny vozidla minimálně o částku 5 000 Kč, kterou kupující zaplatil.³⁰

²⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges), s. 650

²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges), s. 650

²⁶ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k 1.8.2011*. Olomouc: ANAG, 2011. Právo (ANAG), s. 741

²⁷ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1197

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 728/2014

²⁹ ať již sám či prostřednictvím osoby jiné

³⁰ aniž by o takové změně věděl

Při **využití něčího omylu** se jedná o to, případ, kdy pachatel k vyvolání omylu samovolně nepřispěl. Po rozpoznání omylu jiné osoby jednal tak, aby se on sám nebo jiná osoba obohatila na úkor cizího majetku.³¹

Vhodný příklad rozdílu mezi uvedením v omyl a využitím omylu je obsažen ve stanovisku Nejvyššího soudu³². Jednalo se o sjednocení aplikační praxe z hlediska řešení problematiky posouzení neoprávněného zásahu do technického zařízení výherního hracího přístroje patřícího jinému s úmyslem uskutečnit na daném přístroji hru bez vsazení nezbytného finančního obnosu. Nejvyšší soud v tomto případě konstatoval, že předmětné jednání může být posouzeno jako trestný čin podvodu dle § 250 trestního zákona (nyní § 209 TZ). Dle názoru Nejvyššího soudu pachatel, který zasáhne do technického zařízení výherního hracího přístroje jiné osoby tak, že je možné uskutečnit hru bez uhrazení vkladu, uvádí tímto konáním majitele přístroje v omyl. Realizací takové hry pachatel působí majiteli škodu ve výši částky neuhrazeného vkladu, kterého je zapotřebí k uskutečnění hry. Tato škoda je navíc posléze navyšována o částku případné výhry z neoprávněné hry. Pokud pachatel, již zasáhl do technického zařízení výherního hracího přístroje, sám hru neuskuteční a umožnil hru bez uhrazení vkladu jiné osobě, která byla srozuměna s takovým zásahem a takovou hru neoprávněně uskutečnila, pak taková osoba na základě této hry využívá omylu majitele výherního hracího přístroje. Pak lze uvažovat o spolupachatelství na trestném činu. Možnost uvést někoho v omyl či využít něčího omylu prostřednictvím technického zařízení je v rámci trestního zákoníku zakotvena v § 120.

Dále je vhodné uvést podstatu **zamlčení důležitých skutečností**, která spočívá v tom, že znamená, že pachatel v rámci svého podvodného jednání neuvede žádné podstatné skutečnosti, které jsou významné pro rozhodnutí druhého (poškozené osoby či jiné podváděné osoby). Pakliže by druhá strana o takových skutečnostech věděla, její rozhodnutí by bylo jiné, než rozhodnutí při neuvedení podstatných skutečností.³³

Důraz je kladen zejména na zamlčení podstatných skutečností pachatelem, nehraje proto v tomto případě roli, zda si je druhá strana mohla zjistit.³⁴ V této

³¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 1200

³² Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. Tpjn 302/2001

³³ tedy by neprovedla majetkovou dispozici nebo alespoň ne za totožných podmínek

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 668-669

souvislosti Nejvyšší soud³⁵ ve svém rozhodnutí prezentoval názor, že „*podvodné jednání prodávajícího spočívající v zamlčení podstatných skutečností není vyloučeno v souvislosti s prodejem bytu ani tehdy, když sice prodávající umožní kupujícímu (poškozenému) prohlídku prodávajícího bytu, při níž ovšem objektivně nelze zjistit takové závažné vady (např. zdravotní závadnost bytu), pro které by ke koupi bytu nedošlo vůbec, anebo by se uskutečnila za odlišných podmínek, přičemž prodávající tyto skutečnosti poškozenému neuvede, popřípadě za účelem jejich zatajení učiní i zásah do určitých písemností příslušných orgánů státní správy (např. odstraní údaje o zdravotní závadnosti bytu obsažené ve sdělení příslušného stavebního úřadu)*“.³⁶

Trestný čin je dokonán **obohacením** pachatele nebo jiného. Za obohacení se pokládá neoprávněné zvětšení (rozmnožení) majetku pachatele nebo jiné osoby. Pod rozmnožení majetku lze vedle jeho rozšíření zařadit dále rovněž takové případy, kdy pachatel či jiná osoba uspoří náklady, které by normálně musely být vynaloženy z jejich majetku. Je vhodné dodat, že obohacení (prospěch) nemusí dosahovat shodné výše jako je výše škody, jež byla způsobena poškozené osobě. Je přitom důležité, aby k obohacení pachatele nebo jiného došlo neoprávněně. Proto platí, že v situaci, kdy by osoba vylákala na jiném majetkové plnění, na které by však měla právní nárok, nešlo by o podvod dle § 209 TZ.³⁷

Subjekt trestného činu podvodu je obecný, vzhledem k tomu, že skutková podstata trestného činu podvodu dle § 209 odst. 1 TZ, nevyžaduje, aby pachatel měl nějakou zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení. Za pachatele trestného činu podvodu lze označit kohokoli, kdo v době spáchání trestného činu dovršil, patnáctý rok svého věku³⁸ a byl v době spáchání činu příčetný. Kromě pachatele se, na trestném činu podvodu, mohou podílet i další osoby, a to osoba jednající v omylu, poškozený (není-li jí osoba jednající v omylu) a osoba obohacená (není-li jí pachatel).^{39,40}

Mezi ty, kteří mohou být pachatelem uvedeni v omyl, lze náležitě fyzická či právnická osoba, státní úřad, nikoli však soud rozhodující v rámci občanskoprávního řízení o žalobě.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 8 Tdo 833/2005

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 8 Tdo 833/2005

³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 671

³⁸ § 25 TZ

³⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 671

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4.* vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges)., s. 653

Bylo rozhodnuto, že naplnění zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu podvodu spočívajícího v uvedení někoho v omyl není možné shledávat v tom, že obviněný podal k soudu žalobu, která zahrnovala vědomě lživá tvrzení. V takovém případě šlo konkrétně o návrh na vydání směnečného platebního rozkazu, jehož podkladem měla být padělaná směnka. Dle názoru Nejvyššího soudu není možné právě soud rozhodující v občanskoprávním řízení o takových podáních pokládat za subjekt, který by bylo možné uvádět v omyl.⁴¹ V otázce proč není možné soud rozhodující v občanskoprávním uvádět v omyl lze odkázat již na judikaturu z první republiky⁴², podle které v podání žaloby k soudu, i kdyby vycházela z vědomě nepravdivých tvrzení, nelze spatřovat naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu. Rozhodnutí argumentuje tím, že žalovaný má v řízení možnost se nároku bránit, nesprávná tvrzení žalobce vyvracet a civilní soud je povinen věc náležitě objasnit. Předloží-li žalobce směnku, o jejíž pravosti není důvod pochybovat a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný platební rozkaz. Je povinností soudu zkoumat předložené listiny (směnku) z hlediska jejich formálních zákonných náležitostí, tedy v tom smyslu, zda není důvod o pravosti směnky pochybovat.

Z pohledu **subjektivní stránky** lze konstatovat, že se pro vznik trestní odpovědnosti vyžaduje, úmyslné zavinění pachatele. Jelínek uvádí, že podvodný úmysl nebo zatajení významných skutečností musí existovat již během daného pachatelova jednání.⁴³

Za zmínku v tomto případě stojí usnesení Nejvyššího soudu⁴⁴, kde se tento vedle dalšího zaměřoval rovněž na otázku, zda je zapotřebí, aby v takzvané skutkové větě výroku o vině rozsudku byl doslovně deklarován podvodný úmysl obviněné osoby. Nejvyšší soud se zaměřoval na případ, kdy poškozený (klient), který si v té době odpykával trest odnětí svobody, uskutečnil majetkovou dispozici a skrze svou manželku předal obviněné osobě (v dané době jeho obhájci) obnos ve výši 500 000 Kč v představě, že obviněný tuto částku použije za účelem působení na svědky v případě poškozeného v rámci řízení o povolení obnovy řízení. Představa poškozené osoby však nebyla v souladu se skutečností, neboť obviněný, přestože uvedenou představu o možnosti působení na svědky sám nevyvolal, ponechal poškozeného v domnění,

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 11 Tdo 229/2004

⁴² Sbírka rozhodnutí NS 1919-1948, Vážný, č. 393/1921

⁴³ JELÍNEK, Jirí. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges)., s. 653

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1307/2013

že lze takto pro poškozeného obstatat kýžený výsledek. Na převzetí částky se obviněný s poškozeným dohodli a poté došlo k předání. Úmysl obviněného je byl dle názoru Nejvyššího soudu patrný z podstaty jeho jednání, který převzal od poškozeného peníze k účelu, k němuž je nikdy neměl v úmyslu použít. Nejvyšší soud dále konstatoval, že podvodný úmysl nemusí být v takzvané skutkové větě deklarován doslovně; jelikož postačuje, aby zde byly uvedeny takové okolnosti, z nichž plyne existence této formy zavinění u obviněného.⁴⁵

Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ odst. 2. až 5. odst. obsahují zvlášť přitěžující okolnosti podvodného jednání, při jejichž naplnění trestní zákoník stanovuje vyšší trestní sazby trestu odnětí svobody.

K odst. 2:

*(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a **byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.***

Zákonodárce v § 209 odst. 2 TZ přísněji postihuje pachatele, který spáchá čin uvedený v § 209 odst. 1 TZ a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Formulací „**byl-li za takový čin odsouzen nebo potrestán**“ je přitom rozuměna speciální recidiva daného pachatele, který již byl za trestný čin podvodu odsouzen nebo potrestán, pakliže došlo k nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku. Potrestáním je pak myšlen předchozí trestní postih, kdy vedle samotného odsouzení pachatele došlo dále rovněž k vykonání uloženého trestu (byť zčásti), pakliže výkon trestu nebo právní moc rozsudku, na jehož základě byl trest uložen, nemá za následek, že je na pachatele nahlíženo tak, jako by tento odsouzen nebyl. Uvedená doba tří let je přitom počítána v případě odsouzení od právní moci rozsudku a v případě potrestání od okamžiku vykonání trestu, upuštění od výkonu trestu, podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody apod.

Z hlediska subjektivní stránky postačí zavinění z nedbalosti dle § 17 písm. b) TZ.⁴⁶

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1307/2013

⁴⁶ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 1205

K odst. 3:

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.

Větší škodou se ve smyslu § 138 odst. 1 TZ rozumí škoda dosahující minimálně 50 000 Kč. Jedná se o těžší následek ve smyslu § 17 písm. a) TZ a postačí zde zavinění z nedbalosti.⁴⁷

K odst. 4:

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvláště uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,

c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

Ustanovení § 209 odst. 4. TZ obsahuje čtyři okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, jimiž může pachatel naplnit uvedenou kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu podvodu.

V písm. a) je upravena zvláště přitěžující okolnost, jejíž podstatou je členství pachatele v **organizované skupině**. Vantuch konstatuje, že organizovaná skupina představuje takové sdružení více osob v rámci, kterého dochází k dělbě úkolů mezi členy sdružení a jehož činnost je charakteristická plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšné realizace daného trestného činu, a také snižuje možnost odhalení trestného činu. Lze dodat, že skupina nemusí mít trvalejší charakter, z čehož lze odvodit, že lze takto spáchat i jednorázový trestný čin.⁴⁸ Jedná se o jinou skutečnost ve smyslu § 17 písm. b) TZ a z logiky věci se vyžaduje úmyslná forma zavinění

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 2063

⁴⁸ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k 1.8.2011*. Olomouc: ANAG, 2011. Právo (ANAG), s. 523

Další zvlášť přitěžující okolnost pak představuje spáchání podvodu osobou, která **má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného**. Takovou osobou je pachatel, který je s ohledem na svůj pracovní, funkční nebo další právní vztah k poškozenému povinen pečovat o obstarávání jeho zájmů. Je vhodné dodat, že taková povinnost přitom může být uložena na základě právního předpisu (např. opatrovník), resp. vycházet ze smlouvy. S ohledem na povahu této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby je nutné, aby o ní pachatel věděl, a proto se vyžaduje úmyslná forma zavinění.⁴⁹

Dle § 209 odst. 4 písm. c) TZ je přísněji trestné spáchání činu **za stavu ohrožení státu** nebo, válečného stavu, živelní pohromy nebo jiné události, která vážně ohrožuje život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Podle čl. 7 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*, může Parlament ČR na návrh vlády vyhlásit stav ohrožení státu, pakliže je bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo jeho územní celistvost, resp. demokratické základy. Válečný stav dle čl. 43 Ústavy ČR vyhláší také Parlament ČR, pokud je naše země napadena, nebo pokud je nutné plnit mezinárodní závazky související se společnou obranou proti napadení. Živelnou pohromou je škodlivé působení přírodních sil (např. povodně, požáry atd.). Za jinou událost, která vážně ohrožuje život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek by mohly být považovány například rozsáhlé nepokoje. Ve vztahu k této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, postačí zavinění z nedbalosti dle § 17 písm. b) TZ.⁵⁰

Poslední zvlášť přitěžující okolností obsaženou v § 209 odst. 4 písm. d) TZ je způsobení **značné škody**, tedy škody ve výši minimálně 500 000 Kč. Z hlediska zavinění postačuje dle § 17 písm. a) TZ nedbalost.⁵¹

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 2016-2063

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře., s. 1991

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 1991

K odst. 5:

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

Škodou velkého rozsahu je přitom škoda ve výši minimálně 5 000 000 Kč. U tohoto následku postačuje zavinění z nedbalosti dle § 17 písm. a) TZ.⁵²

K naplnění zvlášť přitěžující okolnosti dle písm. b) není rozhodné, jestli byl zvlášť závažný zločin **vlastizrady, teroristického útoku** nebo **teroru** skutečně spáchán, či nikoliv, postačí prokázání úmyslu takový trestný čin spáchat. V takovém případě zákonodárce přímo požaduje zavinění ve formě úmyslu.

K odst. 6:

(6) Příprava je trestná.

Příprava nevykazuje povahu jednání, které charakterizuje skutkovou podstatu trestného činu, jen úmyslně vytváří podmínky pro spáchání takového trestného činu.⁵³ Příprava vyvolává zatím jen vzdálené nebezpečí, že nastane následek, který je znakem skutkové podstaty trestného činu. Za přípravu k trestnému činu je považováno jednání, které záleží v organizování zvlášť trestného činu, v opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému trestnému činu anebo v jiném úmyslném vytváření podmínek pro jeho spáchání, jestliže nedošlo k pokusu ani dokonání trestného činu.

Příprava je trestná ve vztahu ke zvlášť závažným zločinům a současně to musí být u konkrétního trestného činu přímo uvedeno. Příprava trestného činu podvodu je proto trestná jen ve vztahu k § 209 odst. 5 TZ.

⁵² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře., s. 1991

⁵³ ŠÁMAL, Pavel, František PŮRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). str. 224

4.1 Vztah podvodu k dalším ustanovením TZ

Tato podkapitola se věnuje problematice rozdílnosti a podobnosti dalších trestných činů vůči podvodu. V tomto směru lze uvést, že v případě trestného činu podvodu dochází ze strany poškozeného k dobrovolnému vydání věci pachateli, resp. tomuto dovolí, aby si ji sám vzal. Poškozený takto činí na základě podvodného jednání pachatele, které spočívá v uvedení poškozeného v omyl, ve využití jeho omylu nebo případně v zatajení podstatných skutečností poškozenému.

V případě trestného činu krádeže dle § 205 TZ je věc poškozenému odebrána proti jeho vůli. Nelze tedy hovořit o trestném činu podvodu, pakliže vyvolání nebo využití omylu u poškozeného směřuje pouze k získání nebo usnadnění přístupu k věcem, jichž se posléze pachatel již samovolně zmocní. Danou situaci lze, za předpokladu splnění dalších zákonných požadavků posoudit jako trestný čin krádeže dle § 205 TZ.⁵⁴⁵⁵

O trestný čin podvodu nejde v případě, kdy podvodné jednání pachatele má vést pouze k zamaskování již dříve z jeho strany způsobené škody jiným majetkovým trestným činem. Příkladem může být jednání zaměstnance obchodu, jímž jsou kráceny tržby⁵⁶ a upravovány účetní doklady tak, aby se na vzniklou škodu nepřišlo. Pokud by zastírací jednání realizovala jiná osoba než sám pachatel, její jednání by bylo možné posoudit jako trestný čin nadržování dle § 366 TZ nebo trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 TZ.⁵⁷ Vzhledem k novele trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti nebude možné jednání takového pachatele posoudit jako trestný čin nadržování, neboť došlo k rozšíření skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti dle § 216 TZ

Jednání pachatele není možné kvalifikovat jako trestný čin podvodu ani v situaci, kdy pachatel získá věc na základě majetkového trestného činu a tuto věc poté převede, na jinou osobu prostřednictvím kupní či směnné smlouvy na jinou osobu. Tento prodej či směnu je dle usnesení Vrchního soudu⁵⁸ v podstatě nutné pokládat za součást původního trestního jednání. Pokud by pachatel prodal odcizenou věc,

⁵⁴ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné - zvláštní část: s aplikačními příklady*. Praha: Linde, 2010. s. 128

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 669-670

⁵⁶ dopouští se trestného činu zpronevěry dle ustanovení § 206 TZ

⁵⁷ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 1208

⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 4 To 7/2013

jednalo by se o nakládání s danou věcí, které je již obsaženo v přisvojení si cizí věci krádeží, jelikož dalším prodejem odcizené věci již nedochází ke vzniku škody.

Převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným z dosavadního společníka na jinou osobu nelze také považovat za trestný čin podvodu, třebaže jeho důsledkem je skutečnost, že nový společník neplní závazky, které již dříve společnost převzala a které vyplývají např. z tzv. leasingové smlouvy, případně dokonce nakládá s předmětem leasingu v rozporu s uzavřenou leasingovou smlouvou. Není ovšem vyloučeno, aby uvedený převod obchodního podílu byl posouzen jako součást jednání, jímž nový společník získal do dispozice cizí věc svěřenou společnosti s ručením omezeným, a tuto věc si poté neoprávněně přisvojil například tím, že ji prodal nebo předal další osobě, a takto spáchal za splnění dalších podmínek trestný čin zpronevěry podle § 206 TZ.⁵⁹

Skutečnost, že dlužník nesplnil svůj závazek spočívající ve vrácení věci určené podle druhu, zejména peněz ve sjednané lhůtě, ač tak mohl učinit, ještě nedokazuje, že uvedl věřitele v omyl, aby se ke škodě jeho majetku obohatil ve smyslu § 209 odst. 1 TZ. K naplnění zákonných znaků subjektivní stránky trestného činu podvodu podle uvedeného ustanovení se v tomto případě vyžaduje, aby bylo prokázáno, že pachatel již v době takové půjčky jednal v úmyslu danou věc (peníze), buď vůbec nevrátit, nebo nevrátit je ve smluvené lhůtě, nebo jednal alespoň s vědomím, že takovou věc, ve smluvené lhůtě nebude moci vrátit a že tím uvádí věřitele v omyl, aby se ke škodě jeho majetku obohatil.⁶⁰

Jestliže pachatel, který požaduje nebo přímo přijme úplatek ve smyslu § 333 odst. 1 TZ, avšak pouze předstírá, že bude působit na výkon pravomoci úřední osoby, ale reálně toto nemá vůbec v úmyslu, nejde o trestný čin nepřímého úplatkářství, jak by se mohlo na první pohled zdát, ale o trestný čin podvodu dle § 209 TZ.⁶¹

Pokud pachatelem dojde k vystavení účetních dokladů na neexistující dodávku zboží, a na jejich základě vylákal ve svůj prospěch platbu za takové zboží od osoby, které mělo být dodáno, čímž dojde k jeho obohacení ke škodě cizího majetku, je třeba toto jednání posoudit jako trestný čin podvodu dle § 209 TZ a nikoliv jako trestný čin

⁵⁹ Trestní rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 36/2007-997

⁶⁰ Věstník ASPI. [cit. 2019-06-10]

⁶¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 1213

zkreslování údajů o hospodaření a jmění dle § 254 odst. 1 TZ.⁶² Důvodem tohoto postupu je fakt, že trestný čin zkreslování údajů o hospodaření a jmění představuje pouze delikt ohrožovací. V situaci, kdy jsou však majetková práva jiného bezprostředně porušena (za předpokladu splnění podmínek dle § 209 TZ, je třeba na takový skutek nahlížet jako na poruchový trestný čin podvodu dle § 209 TZ.

Dále je v krátkosti na místě v krátkosti pojednat o možnosti jednočinného souběhu podvodu s jinými trestnými činy.

Jednočinný souběh trestného činu podvodu je možný zejména s trestnými činy padělání a pozměňování peněz dle § 233 odst. 2 TZ, vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy dle § 259 TZ, porušení práv k ochranné známce a jiným označením dle § 268 TZ, porušením autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 TZ, padělání a pozměnění veřejné listiny dle § 348 TZ, nedovolená výroba a držení pečetidla státní pečeti a úředního razítka dle § 349 TZ, padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezů dle § 350 TZ.⁶³

Za zmínku stojí případ, při kterém došlo ze strany pachatele k neoprávněnému použití ochranné známky ve smyslu § 268 odst. 1 TZ, které směřovalo k obohacení pachatele či jiné osoby v souvislosti s uvedením odběratele nebo spotřebitele v omyl. Podstata omylu odběratele či spotřebitele spočívala v zaplacení znatelně vyšší ceny za výrobek nebo případně úhrady poplatku nebo jiného majetkového plnění za služby v důsledku jejich neoprávněného označení, čímž došlo ke způsobení přinejmenším škody nikoli nepatrné.⁶⁴

Je vhodné dodat, že jednočinný souběh naopak není možný s těmi trestnými činy, které jsou pokládány za specifické případy podvodného jednání, neboť tyto jsou ve vztahu speciality k obecnému podvodu. Jedná se o trestný čin pojistného podvodu dle § 210 TZ, úvěrového podvodu dle § 211 TZ a dotačního podvodu dle § 212 TZ. Dále do této skupiny náleží například i provozování nepoctivých her a sázek dle § 213 TZ či zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 TZ.⁶⁵

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1169/2012

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 672

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 811/2013

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 672

5 Podvod jako přeštuppek

V červenci roku 2017 vstoupily v účinnost dva nové zákony týkající se správního trestání a to zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přeštupky a řízení o nich* a zákon č. 251/2016 Sb., *o některých přeštupcích*. Základní přínos zákona č. 250/2016 Sb., lze spatřovat ve sjednocení právní úpravy odpovědnosti za správní delikty fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob do jediného právního aktu a zároveň i konstrukci ucelené terminologie. Předchozí právní úprava byla již nadále nevyhovující a rovněž poměrně komplikovaná.

V situaci, kdy pachatel jednal způsobem vymezeným v § 209 TZ, ale škoda na cizím majetku nedosáhla částky 5 000 Kč, bude jeho jednání posouzeno jako přeštuppek dle § 8 odst. 1 písm. a) bod 3. zákona o některých přeštupcích pro fyzické osoby a v ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) bod 3. zákona o některých přeštupcích pro právnické a podnikající fyzické osoby.

Zákon o přeštupcích přitom nikterak nevysvětluje pojem podvod, proto je možné pro jeho vymezení analogicky aplikovat úpravu trestněprávní.

Objektem skutkové podstaty přeštupku jsou dle zákona majetkové vztahy. Pro naplnění skutkové podstaty uvedeného přeštupku je zapotřebí, aby došlo k obohacení pachatele přeštupku nebo jiné osoby tím, že pachatel uved někoho v omyl, využil něčího omylu nebo zamlčel podstatné skutečnosti a takovým jednáním došlo ke způsobení škody na cizím majetku, která však nepřekročila 5 000 Kč. K odpovědnosti pachatele je nutné, aby fyzická či právnická nebo podnikající fyzická osoba úmyslně podvodným jednáním způsobila škodu na cizím majetku. Trestný je rovněž pokus o přeštuppek.⁶⁶

Je vhodné dodat, že pokuty za přeštuppek podvodu jsou, dle platného ustanovení, vyšší než v minulosti. Za přeštuppek může být uložena pokuta do výše maximálně 50 000 Kč; pokud by se však jednalo o opakovaně spáchaný přeštuppek po nabytí právní moci rozhodnutí o přeštupku dle totožného odstavce, bude uložena pokuta do 70 000 Kč.⁶⁷ Vedle těchto pokut lze na základě ustanovení § 8 odst. 6 zákona o některých přeštupcích pachateli přeštupku stanovit rovněž jistá omezující opatření spočívající v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa nebo místa, kde se konají

⁶⁶ § 8 odst. 1 písm. a) bod 3., a odst. 2 písm. a) bod 3. zákona č. 251/2016 Sb., o některých přeštupcích

⁶⁷ § 8 odst. 4, odst. 5 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přeštupcích

sportovní, kulturní a jiné společenské akce, případně v povinnosti zdržet se styku s určitou osobou nebo vymezeným okruhem osob nebo v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování.⁶⁸

⁶⁸ § 52 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

6 Zvláštní případy podvodu (pojistný, úvěrový, dotační)

6.1 Pojistný podvod dle § 210 TZ⁶⁹

Tento specifický typ podvodu vymezuje § 210 TZ. Ustanovení § 209 TZ je obecnější v porovnání s ustanovením § 210. Naproti tomu výklad skutkové podstaty podvodu je v jistém ohledu rozdílný, jelikož vyžaduje spáchání škody nikoli nepatrné a kromě toho také obohacení pachatele či jiné osoby. Ustanovení o pojistném podvodu naproti tomu nežadá způsobení škody a obohacení pachatele. Ustanovení v § 209 a § 210 vzájemně fungují na principu komplementarity, tedy se vzájemně doplňují.⁷⁰

Objekt trestného činu pojistného podvodu představuje obdobně jako v ustanovení o obecném podvodu cizí majetek. V případě pojistného podvodu je poskytována trestněprávní ochrana majetkovým právům a vztahům v užším rozsahu než v případě podvodu dle § 209 TZ. Náleží sem pouze práva a vztahy vyplývající ze soukromého pojištění, které je striktně vázáno na uzavření pojistné smlouvy.

Objektivní stránku tvoří dle § 210 odst. 1 TZ takové jednání pachatele, kterým jsou uvedeny nepravdivé či hrubě zkreslené informace, případně důležité údaje zatají během uzavírání či změny pojistné smlouvy, případně pak ve spojení s likvidací

⁶⁹ § 210 TZ

- (1) Kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí
 - a) v souvislosti s uzavíráním nebo změnou pojistné smlouvy,
 - b) v souvislosti s likvidací pojistné události, nebo
 - c) při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění,bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.
- (4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.
- (5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo
 - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (7) Příprava je trestná.

⁷⁰ KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 166

pojistné události nebo v rámci uplatnění práva na plnění z pojištění či jiné srovnatelné plnění. Objektivní stránku dle § 210 odst. 2 TZ pak spočívá v jednání pachatele, který v úmyslu opatřit sobě či jinému prospěch vyvolá nebo předstírá událost, která je spojena s plněním z pojištění či obdobným plněním, případně stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, což vede ke způsobení škody nikoliv nepatrné

Subjekt trestného činu pojistného podvodu je obecný. Za pachatele trestného činu podvodu lze označit kohokoli, kdo v době spáchání trestného činu dovršil, patnáctý rok svého věku⁷¹ a je v době spáchání činu příčetný. Zejména jde o libovolného účastníka dané pojistné smlouvy. Také se může jednat o osoby, které sice nepředstavují přímé účastníky pojistného vztahu, nicméně jsou to subjekty, které se mohou nacházet na obou stranách daného pojistného vztahu, v praxi tedy jde o různé zajišťovací makléře, zajišťovací agenty, zmocněnce účastníků pojistného vztahu, či zaměstnance pojistitele, kteří mnohdy s cílem nalákat klienty uvádějí nepravdivé údaje, které se mohou týkat například všeobecných obchodních podmínek, jež jsou náležitostí pojistných smluv.

Z hlediska subjektivní stránky jde o úmyslný trestný čin. K trestní odpovědnosti plynoucí z § 210 odst. 1 TZ není na rozdíl od trestného činu podvodu nutné, aby byla spáchána škoda, jednak majetkové či nemajetkové povahy. Dle § 210 odst. 2 TZ se vyžaduje pohnutka spočívající v úmyslu opatřit sobě nebo jiné osobě prospěch a současně tím dochází ke způsobení škody nikoliv nepatrné.⁷²

Pojistného podvodu se dle § 210 odst. 1 TZ se může pachatel dopustit kromě již uvedeného rovněž tím, že při uzavírání pojistné smlouvy související se zdravotním pojištěním zatají pojišťovně svůj předchozí úraz, za který byl již v minulosti opakovaně odškodněn jinou pojišťovnou, a jehož vznik vedl k omezení pojistné ochrany tohoto pachatele. Nově uzavřená pojistná smlouva je platná nehledě na to, zda a v jakém rozsahu si pojišťovna samovolně prověří zdravotní stav pachatele.⁷³ Podmínkou trestní odpovědnosti za pojistný podvod dle § 210 odst. 1 TZ, tedy není požadavek, aby pojišťovna jednala v omylu, resp. aby na základě jednání pachatele došlo k uvedení pojišťovny v omyl, na jehož základě by tento získal předmětné pojistné plnění. K trestnosti není rovněž vyžadováno, aby pachatel skutečně vylákal pojistné plnění, na které neměl nárok. Jestliže však pachatel vyláká na základě pojistného podvodu

⁷¹ § 25 TZ

⁷² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1894

⁷³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1894

takové pojistné plnění, může dojít v souvislosti s jeho výší ke způsobení škody, s níž je spojena aplikace vyšší trestní sazby dle § 210 odst. 4, 5 písm. c) nebo odst. 6 písm. a) TZ.⁷⁴

Znění skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu je v porovnání s předchozí právní úpravou zřetelně upřesněno. V § 210 odst. 1 TZ je pachatelem ten, kdo uvede nepravdivé či hrubě zkreslené údaje nebo případně zamlčí podstatné údaje ve spojení s uzavíráním či změnou pojistné smlouvy, v souvislosti s likvidací pojistné události, respektive v rámci realizace práva na plnění z pojištění či jiné srovnatelné plnění. Dřívější právní úprava neobsahovala, že pojistný podvod lze spáchat ve spojení s uzavíráním či změnou pojistné smlouvy, v souvislosti s likvidací pojistné události, respektive v rámci realizace práva na plnění z pojištění či jiné srovnatelné plnění, tímto tedy došlo k jasnému upřesnění skutkové podstaty trestného činu pojistný podvod.

6.2 Úvěrový podvod dle § 211 TZ⁷⁵

Další zvláštní typ podvodu představuje úvěrový podvod, který definuje § 211 TZ. Do trestního zákona byl úvěrový podvod zařazen na základě novely č. 253/1997 Sb. Smyslem ustanovení o úvěrovém podvodu je zejména poskytnutí zvláštní ochrany při uzavírání smluv o úvěrech.

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1894

⁷⁵ § 211 TZ

- (1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu, použije prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.
- (4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.
- (5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo
 - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (7) Příprava je trestná.

Objektem popisovaného majetkového trestného činu je podobně jako v případě obecného podvodu dle § 209 cizí majetek. Předmět trestněprávní ochrany představují majetková práva a vztahy v užším smyslu, které se týkají sjednávání úvěrových smluv a také účelu, pro jaký byla úvěrová smlouva sepsána.⁷⁶

Dle § 211 odst. 1 TZ obsahuje objektivní stránka takové jednání, při kterém pachatel uvede lživé nebo případně hrubě zkreslené údaje či podstatné údaje zamlčí, a to při sjednávání úvěru i vlastním čerpání. Objektivní stránka druhé základní skutkové podstaty, kterou vymezuje § 211 odst. 2 TZ, spočívá v jednání pachatele, který bez souhlasu věřitele, v nikoliv malém rozsahu použije prostředky získané na základě účelového úvěru na odlišný účel, než na jaký byl sjednán.

Subjektu je obecný, může jím být z hlediska sjednávání úvěrové smlouvy a čerpání úvěru libovolný účastník dané úvěrové smlouvy. V praxi je pachatelem obvykle dlužník nebo jeho zástupce. Pachatelem však může být také jiná osoba, která přímo, ale zprostředkovaně participuje na sjednání úvěrové smlouvy a v tomto směru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje či podstatné údaje zamlčí. Jedinec, který by pouze opatřil jedné ze stran nepravdivé údaje, například potvrzení o příjmech bude účastníkem ve smyslu pomoci dle § 24 odst. 1 písm. c) TZ pod podmínkou, že jednání pachatele dosáhlo minimálně stadia pokusu (akcesorita účastenství).⁷⁷

Z pohledu subjektivní stránky se jedná o úmyslný trestný čin. Úmysl přitom nemusí vést ke způsobení škody na cizím majetku či k obohacení pachatele nebo jiného. Ke vzniku trestní odpovědnosti za úvěrový podvod postačuje dle § 211 odst. 1 TZ libovolné uvedení nesprávných či hrubě zkreslených údajů nebo případně rovněž jejich zatajení. Není tedy v tomto směru nutné, aby byla způsobena škoda, stejně tak není podmínkou obohacení pachatele či jiné osoby.

Za nepravdivé údaje lze označit takové, které zcela nekorespondují s realitou. Znak nepravdivé údaje se nevztahuje pouze na údaje obsažené ve smlouvě, ale dále rovněž na údaje v jakémkoliv dokumentu, který je nutný v procesu sjednávání úvěrové smlouvy, a to kupříkladu již v žádosti o úvěr.

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1898

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné. 7.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1904

Hrubě zkreslenými jsou potom takové údaje, které mylně či ne zcela přesně, informují o podstatných skutečnostech, což může vést ke zkresleným či nesprávným závěrům, které sehrávají roli z hlediska schvalování úvěrů a jejich následného čerpání. V rámci podstatného zamlčení údajů nejsou pachatelem uvedeny zásadní či rozhodující údaje, které by v situaci, kdy by s těmito byla druhá strana srozuměna, vedly k neuzavření úvěrové smlouvy, resp. k jejímu uzavření za zcela jiných podmínek.

Pokud dojde k naplnění znaků skutkové podstaty dle § 211 odst. 1 TZ, vystavuje se pachatel trestu v podobě odnětí svobody až na 2 léta nebo případně zákazu činnosti. V dalších odstavcích ustanovení § 211 TZ jsou následně vymezeny závažnější způsoby spáchání úvěrového podvodu. Maximální hranice trestu odnětí svobody za úvěrový podvod dosahuje 10 let dle odst. 6 § 211 v takové situaci, kdy pachatel spáchá jednáním definovaným v odst. 1 a 2 škodu velkého rozsahu, resp. spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit či usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu (§ 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f).

Trest za spáchání úvěrového podvodu není vztážen pouze na sjednání úvěrové smlouvy, ale i na čerpání úvěru, tedy na takové stadium, kdy již došlo k uzavření smlouvy a teď je tato realizována.

Trestného činu podvodu a současně úvěrového podvodu se dopustí ten, kdo si byl vědom svých závazků a s ohledem na svou finanční situaci si pod smyšlenými důvody půjčil finanční prostředky s úmyslem je nevrátit. Příkladem je zájem o uzavření leasingových smluv, aniž by pachatel měl v úmyslu tyto řádně splácet, a s předměty leasingu nakládat blíže nezjištěným způsobem, což by vedlo k tomu, že předmět leasingu pachatel trvale odňal oprávněnému vlastníkovvi s úmyslem získat touto cestou neoprávněný prospěch.⁷⁸

Za úvěrový podvod by bylo možné dále označit takové jednání, při kterém by osoba pracující jako účetní vystavila během vyřizování žádosti o hypoteční úvěr na žádost třetí osoby lživé tvrzení, které by se týkalo zaměstnání třetí osoby, tedy kupříkladu ohledně platu, který žádající osoba pobírala, což následně ovlivní rozhodnutí o poskytnutí hypotečního úvěru.⁷⁹

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 8 Tdo 401/2011

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. 4 Tdo 371/2010

6.3 Dotační podvod dle § 212 TZ⁸⁰

Poslední speciální druh podvodu představuje dotační podvod, který je upraven prostřednictvím § 211 TZ. Dotací je myšlen obvykle jistý pravidelný příděl peněz, který je v praktické rovině zpravidla poskytován obcím, úřadům či ústavům, ale dále rovněž fyzickým nebo právnickým osobám. Kromě toho jsou poskytovány rovněž účelové dotace, a to na konkrétní akce nebo předem vymezené okruhy potřeb, a to za podmínek daných dotační politikou. Účelové dotace lze využít pouze na stanovený účel a kromě toho je dále nutné provádět roční zúčtování s rozpočtem republiky. Nevyčerpané prostředky je nutné vrátit.⁸¹

Ohledně objektu lze uvést, že předmětem ochrany je v tomto případě poskytování subvencí, dotací, příspěvků či návratných finančních výpomocí, jako rovněž jejich účelové určení. Ve výsledku je proto poskytována ochrana i cizímu majetku v oblasti poskytování dotací, subvencí, příspěvků či návratných finančních výpomocí.⁸²

Objektivní stránku tvoří již zmíněné dvě skutkové podstaty, které je nutné zvlášť posuzovat. Objektivní stránka popsaná v první základní skutkové podstatě je založena na takovém jednání, při kterém ze strany daného pachatele dojde v žádosti o poskytnutí dotace, subvence, návratné finanční výpomoci či příspěvku k uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů nebo jsou případně podstatné údaje zamlčeny. Objektivní stránku druhé základní skutkové podstaty, která je obsažena v § 212 odst. 2, je založena

⁸⁰ § 212 TZ

- (1) Kdo v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo použije, v nikoli malém rozsahu, prostředky získané účelovou dotací, subvencí nebo návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem na jiný než určený účel.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.
- (4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.
- (5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo
 - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (6) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (7) Příprava je trestná.

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 1912-1913

⁸² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 1912

na takovém jednání, při kterém ze strany pachatele dojde k použití prostředků z účelové dotace, subvence, návratné finanční výpomoci či příspěvku v nikoli malém rozsahu na jiný než dohodnutý účel. Z tohoto ustanovení, plyne, že využití prostředků se váže pouze k účelové dotaci, subvenci, návratné finanční výpomoci či příspěvku. Využitím prostředků je přitom myšlena jejich vlastní spotřeba po jejich poskytnutí, a to na jiný než sjednaný účel.

Subjektem tohoto trestného činu proti majetku je v praktické rovině vždy žadatel, tedy fyzická osoba, resp. fyzická osoba, která za něj nebo za žadatele-(právníckou osobu) podává žádost pro získání konkrétního druhu finanční pomoci. Pachatelem je dále rovněž taková osoba, která prostředky z dotace či subvence využije na jiný než dohodnutý účel. Zde přitom není požadována absence souhlasu oprávněné osoby jako u úvěrového podvodu.⁸³

Ohledně subjektivní stránky lze i v tomto případě konstatovat, že se jedná o úmyslný trestný čin. Úmysl však nemusí vést ke způsobení škody, i když v praktické rovině tomu tak pochopitelně zpravidla bude. Subjektivní stránka v druhé základní skutkové podstatě v § 212 odst. 2 TZ, je založena na úmyslném použití prostředků, v nikoli malém rozsahu, na jiný než dohodnutý účel.⁸⁴

Příkladem dotačního podvodu může být situace, kdy stavební společnost zvítězila ve výběrovém řízení a byla ustanovena zhotovitelem jisté stavby, následně by postupně získávala účelovou dotaci a tato firma by si nechávala proplatit faktury, přestože by si byla vědoma, že práce ani materiál na stavbu nebyly provedeny vůbec, nebo byly provedeny v nižší částce, tímto konáním by došlo ke způsobení škody.⁸⁵

⁸³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 1915

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014., s. 1915

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 5 Tdo 309/2011-I.-96

Tabulka č. 1 - porovnání zvláštních případů podvodu⁸⁶

	objekt	objektivní stránka	subjekt	subjektivní stránka
pojistný podvod dle § 210 TZ	vlastnické vztahy v souvislosti s pojištěním	uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů nebo zamlčení podstatných údajů / jednání pachatele, kdy lze hovořit o úmyslu opatřit sobě či jinému prospěch, pachatel přitom vyvolá nebo předstírá událost, která je spojena s plněním z pojištění či obdobným plněním, resp. stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje, což vede ke škodě nikoliv nepatrné	obecný - účastník dané pojistné smlouvy	úmyslné zavinění
úvěrový podvod dle § 211 TZ	majetková práva a vztahy v souvislosti s uzavíráním smluv o úvěru	uvedení lživých nebo hrubě zkreslených údajů či zamlčení podstatných údajů při sjednávání úvěru i vlastním čerpání / jednání pachatele, který bez souhlasu věřitele, a v nikoliv malém rozsahu použije prostředky získané na základě účelového úvěru, na jiný účel, než na jaký byl sjednán	obecný - účastníci úvěrové smlouvy - úvěrovaný, úvěrující, případně další osoba	úmyslné zavinění
dotiční podvod dle § 212 TZ	ochrana majetku při poskytování a účelovém určení dotací, subvencí, návratných finančních výpomocí nebo příspěvků.	jednání, při kterém pachatel v žádosti o poskytnutí dotace, subvence, návratné finanční výpomoci či příspěvku k uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů nebo jsou případně podstatné údaje zamlčeny / jednání pachatele, při kterém dojde k použití prostředků z účelové dotace, subvence, návratné finanční výpomoci či příspěvku v nikoliv malém rozsahu na jiný než dohodnutý účel	obecný-zejména příjemce účelově získané finanční podpory - fyzická nebo právnická osoba	úmyslné zavinění

⁸⁶ Autor bakalářské práce

7 Komparace trestněprávní úpravy trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou ve vybrané zemi EU

Následující kapitola je věnována srovnání tuzemské právní úpravy trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou ve vybrané zemi EU, touto zemí je Nizozemsko.

Lze uvést, že Nizozemsko má jako ČR stejný systém práva. Právě zákon je primárním právním pramenem. Nyní platný a účinný nizozemský trestní zákoník s názvem *Wetboek van Strafrecht* byl přijat v roce 1881, nicméně v účinnost vstoupil až o 5 let později. Od doby přijetí přitom tento prošel mnoha novelizacemi, které byly vždy odezvou na stávající potřeby společnosti v souvislosti s výskytem společensky nebezpečného jednání a to od ustanovení postihující diskriminaci, problematiku environmentálního znečišťování, protiprávních počítačových aktivit až po v moderní době velice aktuální terorismus. Nizozemské trestní právo procesní upravuje trestní soudní řád, tedy *Wetboek van Strafvordering*, který je v účinnosti od roku 1926.⁸⁷

Dále lze uvést, že je trestní zákoník složen ze tří knih. První kniha (ustanovení 1-91) představuje v tomto ohledu obecnou část, kde je řešena působnost zákoníku, jsou zde obsaženy příslušné sankce a opatření, okolnosti vylučující protiprávnost, vývojová stádia trestného činu atd. Druhá kniha (92-423) se pak věnuje vymezení závažnějších trestných činů a třetí kniha (424-476) pak definuje naopak ty méně závažné. V České republice jde o ekvivalent trestných činů a přestupků.

Nizozemské trestní právo rozděluje trestné činy do dvou základních skupin, a to na ty více závažné „*misdrijven*“ (přečiny) a na ty méně závažné „*overtredinge*“ (přestupky). V rámci nizozemského trestního práva je zpravidla rozlišováno mezi obecnými požadavky pro trestní odpovědnost a dále pak požadavky, které plynou ze zákonného předpisu a váží se ke konkrétnímu případu.

Lze uvést, že 25. část nizozemského trestního zákoníku vymezuje různé druhy podvodů, proto je také poměrně rozsáhlá. Zde je postihována kupříkladu nekalá soutěž, která spočívá v klamání veřejnosti nebo jisté osoby s úmyslem sobě nebo jiné osobě získat, zachovat nebo zvýšit postavení na trhu; uplácení osob, které nepředstavují úředníky; přijímání úplatků; podvod, který je založen na úmyslném dodání jiného

⁸⁷ TAK, Peter J. P. *The Dutch criminal justice system*. Third edition. Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2008. s. 25-27

předmětu kupujícímu prodávajícím, než jaký byl kupujícímu původně zakoupen či v klamání kupujícího z hlediska charakteru, kvality nebo množství dodaného zboží; podvod s cennými papíry potvrzující převzetí nebo naložení zásilky na loď; prodej, nabízení k prodeji nebo dodání potravin, nápojů nebo léčiv s vědomím, že tyto jsou padělané a rovněž zamlčení jejich padělání; jednání dodavatele, architekta stavby nebo prodejce stavebního materiálu, který se v rámci realizace stavby nebo dodání materiálu dopustí podvodného jednání v libovolné podobě, která může ohrozit bezpečnost osob nebo majetku nebo bezpečnost státu v době války, totéž platí dále rovněž pro osobu pověřenou stavebním dozorem; libovolné podvodná činnost při dodávkách potřeb pro námořnictvo nebo armádu, která by mohla vést k ohrožení bezpečnosti státu v době války, totéž platí rovněž pro osobu pověřenou dozorem nad těmito dodávkami atd.⁸⁸

Podvod (bedrog) a jeho druhy definují čl. 326 až 339 části dvacáté páté, druhé knihy nizozemského trestního zákoníku, čímž je řazen do skupiny závažnějších trestných činů.

Z hlediska počtu trestných činů v WvSr vztahujících se k podvodům lze hovořit o jisté nadpočetnosti v porovnání s tuzemskou právní úpravou. Lze se domnívat, že by v tomto ohledu měla být v ideálním případě zachována jistá hranice počtu trestných činů vymezující podvodné jednání.

Lze konstatovat, že prostřednictvím čl. 326 odst. 1 WvSr je definováno jednání, jímž daná osoba spáchá klasický podvod, a to tehdy, když v úmyslu protiprávně obohatit sebe nebo jiného pod falešným jménem nebo falešnou totožností, mazanou lstí nebo legendou jiného přiměje, aby mu tento vydal majetek, poskytl služby, zpřístupnil údaje, aby se zadlužil nebo zrušil pohledávku. Za takovéto jednání je přitom možné pachateli uložit trest odnětí svobody maximálně do výše 4 let nebo peněžitý trest.

Ustanovení pod čl. 326a, 326b, 326c, 326d WvSr postihují specifické případy podvodů a to kupříkladu nákup zboží s úmyslem získat jej pro sebe nebo pro jinou osobu bez úplného zaplacení za toto zboží; falešné umístění jména nebo značky nebo případně jejich zfalšování na díle nebo v díle literárním, vědeckém, uměleckém nebo řemeslném s cílem vydávat jej za dílo vytvořené osobou, jejíž jméno nebo značku

⁸⁸ Wetboek van Strafrecht. In: *The European Judicial Training Network* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafrecht_ENG_PV.pdf

dílo nese, případně i jejich úmyslný prodej, nabídku, skladování nebo dovoz na území Nizozemska.⁸⁹

Znění základní skutkové podstaty podvodu je v nizozemském trestním zákoně následovné:

Čl 326

(1) Kdo se záměrem nezákonně obohatit sebe nebo jiného pod falešným jménem nebo falešnou totožností, lstí nebo legendou jiného přiměje, aby mu vydal majetek, který zcela nebo zčásti náleží této nebo třetí osobě, aby se zadlužil nebo zrušil svou pohledávku, aby poskytl údaje s peněžní hodnotou v obchodním styku, bude obviněn z podvodu a potrestán trestem odnětí svobody až na tři roky nebo peněžním trestem páté kategorie.

(2) Pokud je trestný čin spáchán s úmyslem připravit nebo usnadnit teroristický čin, trest odnětí svobody se zvýší o jednu třetinu⁹⁰.

Nizozemský trestní zákoník v ustanovení článku 23 spojuje maximální výši peněžitého trestu s rozdělením všech trestných činů do šesti kategorií. Zákon stanovuje maximální výši peněžitého trestu pro každou kategorii. Minimální výše peněžitého trestu je stanovena pouze obecně ve výši 3 eura.⁹¹ Maximálně výše peněžitého trestu za trestný čin podvodu, jež spadá do páté kategorie, je 78.000 Euro.

⁸⁹ Wetboek van Strafrecht. In: *The European Judicial Training Network* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafrecht_ENG_PV.pdf

⁹⁰ Wetboek van Strafrecht. In: *The European Judicial Training Network* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafrecht_ENG_PV.pdf

⁹¹ GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS. *Sentences and non-punitive orders, Fines and damages*. [online]. [cit. 2019-05-20] Dostupné z: <https://www.government.nl/topics/sentences-andnon-punitive-orders/contents/fines-and-damages>.

Tabulka č. 2 – komparace znaků základní skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ s trestným činem podvodu dle čl. 326 WvSr⁹²

	Podvod dle § 209 TZ odst. 1	Podvod dle čl. 326 WvSr odst. 1
Objekt	Ochrana cizího majetku bez ohledu na druh a formu vlastnictví	Ochrana cizího majetku bez ohledu na druh a formu vlastnictví
Objektivní stránka	-uvedení v omyl, -využití něčího omylu -zamlčení podstatných skutečností.	-pod falešným jménem nebo falešnou totožností -mazanou lstí -legendou jiného přiměje, aby mu vydal majetek, poskytl služby, zpřístupnil údaje, aby se zadlužil nebo zrušil pohledávku.
Subjekt	Obecný	Obecný
Subjektivní stránka	Úmyslné zavinění	Úmyslné zavinění
Trest	Odnětí svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty	Odnětí svobody až na tři roky nebo peněžním trestem páté kategorie

Objektem trestného činu podvodu podle čl. 326 WvSr je cizí majetek bez ohledu na druh a formu vlastnictví. Objekt podvodu je tedy shodný s českou úpravou.

Rozdíl mezi oběma úpravami můžeme spatřovat při srovnání objektivní stránky trestného činu podvodu. Jednání dle WvSr spočívá v úmyslu protiprávně obohatit sebe nebo jiného pod falešným jménem nebo falešnou totožností, mazanou lstí nebo legendou jiného přiměje, aby mu vydal majetek, poskytl služby, zpřístupnil údaje, aby se zadlužil nebo zrušil pohledávku. Jak je výše uvedeno česká úprava podvodného jednání obsahuje uvedení v omyl, využití něčího omylu a ještě zamlčení podstatných skutečností.

Z uvedeného vyplývá, že nizozemská právní úprava ve své základní skutkové podstatě uvádí daleko více možností, jak lze trestný čin podvodu spáchat.

⁹² Autor bakalářské práce

Co se týče následku trestného činu podvodu, obě právní úpravy vyžadují obohacení pachatele nebo jiné osoby.

Ani jedna z právních úprav ve své definici trestného činu podvodu nevyžaduje, aby měl pachatel zvláštní postavení nebo vlastnost, tudíž v obou případech se bude jednat o obecný subjekt.

Subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu podvodu podle WvSr. vyžaduje záměr se nezákonně obohatit, což lze vnímat jako formu úmyslu a tedy rozdíl nenalezneme.

Tabulka č. 3 - komparace znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ s trestným činem podvodu dle čl. 326 WvSr⁹³

Podvod dle § 209 TZ odst. 5	Podvod dle čl. 326 WvSr odst. 2
Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).	Pokud je trestný čin spáchán s úmyslem připravit nebo usnadnit teroristický čin, trest odnětí svobody se zvýší o jednu třetinu

Odstupňování okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, jak ho známe z tuzemské právní úpravy, u té nizozemské chybí. Z výše uvedeného je patrné, že nizozemská právní úprava má pouze jeden odstavec s kvalifikovanou skutkovou podstatou. Ten je zaměřen na to, že trestný čin je spáchán s úmyslem připravit nebo usnadnit teroristický čin a trest odnětí svobody se zvýší o jednu třetinu. Horní hranice trestu odnětí svobody za trestný čin podvodu dle čl. 326 WvSr. tak může činit až 5 let a 4 měsíce, kdežto český trestní zákoník uvádí v § 209 odst. 5 TZ, že je-li spáchán takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu

⁹³ Autor bakalářské práce

terroristického útoku dle § 311 TZ vystavuje se pachatel trestu odnětím svobody na pět až deset let. Trestní sazby pro trest odnětí svobody v kvalifikovaných skutkových podstatách trestného činu podvodu jsou v tuzemské právní úpravě poměrně vysoké.

Závěr

Na závěr bych rád shrnul obsah své práce a zamyslel se nad naplněním jejího cíle. Nejprve jsem se zaměřil na obecnou charakteristiku majetkových trestných činů. V další kapitole bylo nezbytné v krátkosti pojednat o historii trestného činu podvodu, který byl stěžejním předmětem zájmu této práce. Další kapitola byla poté věnována podrobnému rozboru skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ a souvisejícímu výkladu zákonných znaků. V páté kapitole práce bylo nahlíženo na podvod jako na přestupek. Následující kapitola pojednávala o zvláštních případech podvodu, a to konkrétně podvodu pojistnému, úvěrovému a dotačnímu. V kapitole předposlední byla provedena komparace tuzemské právní úpravy se zvolenou právní úpravou, kterou byla právní úprava nizozemská. V samém závěru práce jsou prezentovány některé autorovy úvahy *de lege ferenda*.

Vzhledem k stanoveným cílům této bakalářské práce se autor domnívá, že hlavní cíl práce byl naplněn. Autor práce za tímto účelem využil především metodu analýzy, na základě které jednoznačně vymezil podmínky trestní odpovědnosti ve vztahu k trestnému činu podvodu a jeho zvláštním případům. Dále autor využil metodu komparace a dospěl k tomu, že při porovnání základní skutkové podstaty trestného činu podvodu s odpovídající právní úpravou v Nizozemsku, se tyto liší především ve výčtu způsobu provedení. Oproti české trestněprávní úpravě má nizozemská právní úprava pouze jedinou kvalifikovanou skutkovou podstatu obsahující jen jednu okolnost podmiňující použití vyšší trestné sazby. Pokud jde o stanovení míry trestního postihu za podvodné jednání, tak v ČR je možné uložit daleko přísnější tresty odnětí svobody, než v Nizozemsku.

Z mého pohledu je zakotvení stávajících druhů podvodů v trestním zákoníku odpovídající potřebám společnosti. Nicméně v současnosti se lze zamyslet nad tím, zda by z obecného trestného činu podvodu dle § 209 TZ bylo přínosné do zvláštních ustanovení vymezit další zvláštní druhy podvodu, jako kupříkladu počítačový podvod. V tomto směru lze pronést, že s ohledem na rozmanitost podvodného jednání ve spojitosti s rozvojem výpočetních technologií nezůstane právní úprava do budoucna zřejmě zcela neměnná, neboť je nutné pružně reagovat na aktuální společenské změny spojené hlavně s vývojem výpočetních technologií a postihovat

jednání pro společnost nežádoucí. Je však současně otázkou, jak by bylo přínosné vytvořit samostatnou skutkovou podstatu trestného činu počítačového podvodu. Podle mého mínění spíše nikoliv.

V tomto směru je totiž nezbytné upozornit především na kritický pohled spočívající v tom, že zakotvení přílišného počtu kazuistických ustanovení není nutně zárukou zachycení veškerých druhů podvodného jednání a může naproti tomu způsobit nejednotnost v práci orgánů činných v trestním řízení v případě právního posouzení podvodných jednání dle jednotlivých ustanovení.

Naopak navrhuji doplnit stávající výčet okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby o novou, kterou by byla jiná skutečnost spočívající v tom, že podvod bude spáchán prostřednictvím počítače a to vůči seniorovi. Argumentace pro tento krok spočívá v tom, že u starší generace je počítačová gramotnost na nižší úrovni, v důsledku čeho se snáze mohou stát obětí takového trestného činu.

Taktéž přichází v úvahu se zamyslet nad sjednocením terminologie dle úpravy obsažené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. Lze si totiž povšimnout, že v ustanovení úvěrového podvodu dle § 211 TZ se nadále používá formulace „bez souhlasu věřitele“, přestože občanský zákoník pracuje v případě úvěrové smlouvy s pojmy odlišnými „úvěrující“ a „úvěrovaný“.

Seznam použité literatury

Monografie, publikace, sborníky

1. DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.
2. CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné - zvláštní část: s aplikačními příklady*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-820-8.
3. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4.
4. JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-501-5.
5. KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8.
6. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-.
7. ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-896-7
8. TAK, Peter J. P. *The Dutch criminal justice system*. Third edition. Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2008. ISBN 9789058503429.
9. VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k 1.8.2011*. Olomouc: ANAG, 2011. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8.

Právní předpisy

1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, sjednaná v Paříži dne 20. března 1952
2. Všeobecná deklarace lidských práv, vyhlášená Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948 v New Yorku
3. Zákon č. 117/1852, Sb., o zločinech, přečinech a přestupcích
4. Zákon č. 86/1950, Sb., trestní zákon
5. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
6. Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

7. Zákon č. 253/1997 Sb. Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
9. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
10. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Soudní rozhodnutí

1. Sbírka rozhodnutí NS 1919-1948, Vážný, č. 393/1921
2. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. Tpjn 302/2001
3. Trestní rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 36/2007-997
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 728/2014
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. 4 Tdo 371/2010
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 8 Tdo 833/2005
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1307/2013
8. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 5 Tdo 309/2011-I.-96
9. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 8 Tdo 401/2011
10. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 11 Tdo 229/2004
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1169/2012
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 4 Tdo 239/2014
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 811/2013

Elektronické prameny

1. GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS. Sentences and non-punitive orders, Fines and damages. [online]. [cit. 2019-05-20] Dostupné z: <https://www.government.nl/topics/sentences-andnon-punitive-orders/contents/fines-and-damages>.
2. *LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD* [online]. [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
3. Statistické přehledy kriminality za rok 2019 – Policie České republiky [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

4. Wetboek van Strafrecht. In: *The European Judicial Training Network* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafrecht_ENG_PV.pdf

Ostatní zdroje

- Věštník ASPI

Seznam zkratek

čl.	článek
ČR	Česká republika
odst.	odstavec
písm.	písmeno
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
WvSr	Wetboek van Strafrecht

Seznam tabulek

Tabulka č. 4 - Porovnání zvláštních případů podvodu

Tabulka č. 5 – komparace znaků základní skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ s trestným činem podvodu dle čl. 326 WvSr

Tabulka č. 6 - komparace znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podvodu dle § 209 TZ s trestným činem podvodu dle čl. 326 WvSr